

Francezi sa 99, Njemačka sa 96, Austrija sa 35 forintha u zlatu na svaku glavu.

Dobitak na glavu iznosi: za Holan- deze 43 forinta, za Engleze 36, za Fran- ceze 9%, za Niemce 9%, za Austrijce 3 forinta u zlatu na glavu.

Mirni je zadatka našega brodovlja po- lag, toga vrlo znamenit, ta bi bilo ponaj- prije na isti misli, ako se kakva preu- redba izvede, pošto pri sadanjem evrop- skom političnom stanju možemo veće važ- nost dati mirnom zadatku brodovlja. Prama tomu laglje je odgovoriti na pi- tanje: imaju li se brinuti više za bojno ili više za kustačko brodovlje.

U Njemačkoj dolazi jedan ratni brod na 40 trgovačkih, u Austriji ve na de- set. Prošle godine porabilo se je pet au- strijskih brodova za prekooceanska poslan- stva; baš je škoda, da je o njihovom radu i uspješlu u trgovačko-političkom pogledu objavljeno vrlo malo podataka u dotičnom godišnjem izvješću c. i k. mornarice. Čini se, da se nije uzelo u obzir, što sam bio potaknuto, da ratni brodovi sobom uzmu trgovačke dodieljenike, koji bi za našu pomorsku trgovinu mogli vrlo korisno dje- lovati u svezi sa našimi konsulatima, a ipak bi takav čin vrlo osokolio naše trgovce.

Naša vojna mornarica ima jednu prednost, koja se nesmije preuzeti čieniti, a to su izvrstni mornari. Dalmatinska mor- narica je najbolja na svijetu; to je dostojno priznala već mijaćka republika.

II. O radnicih arsenalu.

Al i radnici arsenalu u Puli vrlo su dobra čeljad; naročito zaslužuju hrvatski i slovenski radnici svaku čast. Zato ta mora ljuto zaboliti, ako se hrvatski i sloven- ski radnici tamo zapostavljaju talijanskim.

Ja negovorim proti Talijanom kao na- rodnosti, ali na vjadjam samo ono, što je. Dočim dakle osobito talijanski radnici, ako su razmjerno i manje vremena u arsenal- skoj službi, pak bez izvredno osposibih sposobnostih, budu imenovani za majstore, više majstore i poslovođe (Verkfirere), ima s druge strane Hrvata i Slovenaca, koji su pri brodo-gradnji zaposleni 20 i više godina i izvrstno usposobljeni, te znadu čitati i pisati, pak nemogu doći ni za pred- radnike (Vorarbeiter).

Ako preim u jednom odjelu arsenalu ima preko 50 po sto Slavena, pretežno Hrvata, ipak su od 4 nadposlovođa ili oberverkfirera, tri Talijana; od 6 poslo- vodja ili verkfirera, 4 su Talijana, 1 Nie- mac i samo 1 Slaven; od osam nadmaj- stora svi su Talijani, od dvadeset majstora 19 je Talijana, samo jedan Slaven, koji je izvrstno usposobljen. Od predradnika ili vorarbeitera samo trojica su Slaveni, a svi ostali više od 20, jesu Talijani ili ljudi, koji se za Talijane označije.

Hrvatski se jezik vrlo zapostavlja, premda je materinji jezik većega diela mornara i radnika u mornarici i arsenalu. Kad su izbori, bilo občinski, bilo za zemaljski ili za državni sabor, onda talijanski nadmajstori, poslovođe itd. ne- obični pritisak čine, nesamo na talijanske, nego i na hrvatske i slovenske radnike, pače jim se i odgustom groze.

Pri radnjah na pogodbi ili pri akor- dilih daje se prednost Talijanom; jeziku slovenskih radnika rugaju se, nazivju ga "ščavo", mjesto slavo.

Hrvatski radnici iz druge polovice drž- ave neimaju u Puli nikakovih političkih

proti Meneliku, ča bi njim bila i duž- nost, pridu našem ljudem račun i kvarit. To se je dogodilo baš va Reke. A pred neko vreme, ča ne znate, da je jedan Talijan delavac važgal minu o polne, prez da te avizal druge. Mini se nikad ne važaju nego jutro i večer, a on ju je važgal o polne prez se- njala, dok su neki naši ljudi spali i počivali u blizini, a nekemu su ope- od domi prnesi jist. To je pak storil, hrako neki govore, samo za to, da utesreći nekoliko našeh, ki su blizu bili. I u istinu zadelo je kamenje više od njih, a med njimi i deca, ka su prnesla stavejem jist. Na to je prišlo do tučnji, pil ke su i nemški delavci našem pravo dali i navallli na Ta- llijane, ki ne samo da bi morali bit zahvalni, ča su va tujoj zemlje prišli do kruha, nego ki su još k temu takovi, da se igraju sa životom od našeh ljudi. To se je zgodilo blizu Škvednja pul Trsta. A ki se ne sjeća silneh nemiri i bun, ke su se zgradile proti tali- janskem delavcom, i to va: Svicarskoj, Francezkoj, Amerike, i ča ti ja znam kate.

Kako se iz ovega vidi, ne trpi jih nijedan, u ne samo neže, zač su zblija takovi, da jih se ne mora poprpet. (Još će toga bit.)

prava, premda rade, pri jednom zajedni- kom poduzeću.

Obćinsko je zastupstvo u Puli talijan- sko pomoću kragova mornarice.

Slaveni u Puli neimaju niti edne škole u svojem jeziku.

Zato je po mojem sudu dužnost urava mornarice raditi o tom, da se u Pulista- novi jedna pučka škola hrvatska, i za- jednički trošak, a da se u postojećih škol mornarice uvede hrvatski jezik kao obve- zatna nauka.

Znam vrlo dobro, da vodstvo morna- rice ima u tom pogledu poteškoća; obro mi je znano i to, koliko je nepismelih u Dalmaciji i Istri.

Ali tomu nije kriv ovaj umni, vredni i cesaru svomu vjerni hrvatski i slovenski narod, nego je krivo što neima škida u dostatnom broju i pravil. U snpor toga može vodstvo mornarice u mnogo načini Njegova Preuzvišenost neka blagovolj na to pitanje svrnuti svoju podpunu pamju.

Obiskava arsenalskih radnika za sta- rost znamenito je poboljšanja na vojnu Nje- govoga Veličanstva, što ja ovdje zadovolj- stvom spominjem.

Ipak mi se čipi, da je jedna krpn- na dan za čovjeka, koji je radio 40 godina i ima obitelj, nešto preslaba pokojnica, te bi se uprava mornarice imala odlučiti, za- pravedito povećanje te mirovine.

Hvalevrednu djelatnost pokazala j- uprava mornarice u ovim poslednjim go- dinama gradnjom baraka.

Ipak se to nebi smjelo goniti pre- daleko, da se nebi spodbija gradnja kojih- kudac na brežuljih oko stare Pule, koje- kudce dielomice još po jedan stan odvajju jednoj radničkoj obitelji.

Traba pri tom, koliko je više moguće uzeti u obzir običaje slavonskoga radni- čkog svijeta koji se spušta u Pulu i čit potrebnu, da uz kudicu obradi komaj zem- ljišta.

III. Željeznica na elektriku.

Za grad Pulu od kakovih 35.000 sta- novnika, za njegov razvoj i za sličnost obitaveljstva bilo bi vrlo dobro izgraditi jedan električni tramvaj, osobito jednu prugu od školja sv. Petra, to je od kraj arsenalu po arsenalskoj cesti do šijanske šume sa jednom ogrankom do željezničke postaje, što bi se izvelo vrlo lahko.

Veselo sam čuo, da je dozvola za to već zapitana i bilo bi vrlo zaprijetu, da zajednička vlada što moćnije, takodjer novčano, pomogne takvom poduzeću piema molbam visokoj delegaciji podnesenim od stanovništva.

Po takvoj željeznici bilo bi posve blizu do šijanske šume ili kašervalda, toga jedinog plandovišta Pule, kojim uprav- lja c. i k. mornarica.

IV. Neke erar kvi Brioni.

Evo me sada k jednom pitanju što je vrlo znamenito za c. i k. mornaricu. Natreba ni biti čovjek od zanata te svaki mora utvrditi, da je Pula spretna i važna kao vojna luka, poglavito s toga, što odmah pred njom leži fazanska rada. Ta rada zatvorena je od istoka kopnom a od zapada brionskim otoci.

Neobziruć se na to, da bi brionski otoci morali biti za obranu, utvrđeni bolje nego li do sada, jasno je, da bi vojni erar morao biti gospodar istih već radi toga, da u slučaju rata privatno vlast- ničtvo nebuđe trpilo, ili da se nebuđe moralo skupo odkupljivati.

Od više godina nije već bilo tajno, da se svi Brioni mogalu dobiti za raz- mjerno malenu cieniu; a njih je ako se ne mutim jedna četvorna milja ili oko 56 četvornih kilometara.

Ipak je neponjatno, kako se je pre- pustilo kupiti u zgodan čas te otoko, koje je još pred malo godina vojna uprava mogla imati za malenost od kakovih 70.000 forintha, jer neki Payao Kupelwieser kupio je pogodbom od 13 septembra 1893., dakle pred 4 godine za 65.000 forintha Brione velike, Brione male, Galiju i Sve- tici od Samine (Madonna del deserto).

Taj novi vlasnik gradi kudce, nasadja vinograde, sije sjeno, kosi, zagaja velike plobe, a sve troškomi, kojoga će vojna uprava prije ili kasnije morati da odkupi velikimi svotami. Dapače ona čini to već sada.

Godine 1896. morao je c. kr. erar za vojne svrhe odkupiti na Brionih 111.330 četvornih metara i platio je zato sest diogore navedene cienne, za prostor, koji iz- naša jedva pet stot diog celoga zemljišta.

Ali uža to moraju se prodaycu pose- bice odkupiti gradjevine, kamenjci i jun izkopano kamenje. Pitam dakle Njegovu Preuzvišenost: Koliko iznosi ona odkupovina? Koliko će se u bliznjim budućim godinama još morat kupiti?

Je li Visoka Vojna Uprava voljna bez oklijanja izvlastiti sve Brione, prije nego li vlasnik učini novih naprava, koje bi se kasnije moralo skupo odplatiti?

V. Proviant za mornaricu.

Hoću na koncu, da taknem još dva pitanja.

Prvo je pitanje od dobave provianta za c. i k. mornaricu, što se od nekoliko godina daje privatnom trgovcu čini mi se firmi Eisler. Ta je firma g. 1885. ustao- vila zakladu od 40.000 forintha za dječje vrtice "mornarice i sagradila u Puli proviantno skladište za 100.000 forintha, te se je obvezala to skladište besplatno nastu- piti vojenoj mornarici, ako joj se brašno- vanje (davauje provianta) prepusti do konca 5-1898.

Svakako čini se, da ta firma čini do- bar posao, a to joj nitko ne zavidja, jer se temelji na pogodbi, koja je vojna uprava za stalno obzibilno promiellala.

Nu ta pogodba, kako čujem, svršava za godinu, die, s toga neka mi je slo- hodično upitati:

Nebi li bilo sgodno, da mornarica sama sebi dobavlja proviant, jer bi tim postigla velike prisednje i mogla bi sve potrebne stvari dobavljati od domaćega svijeta, osobitim obzrom na male proizvo- ditelje?

Gospodo! To nije novotarija U ove zadnje doba počelo se je i u nutrinji po- krajnjam dobavljati u vlastitoj upravi po- trebitine u velikim gradovima, pri veli- kim zavodima; ovo primjer prazke bolnice, te se je opazilo, da se tako pristiđe novca i da se ima bolju hranu, i da su bolesni- ci bili bolje obskrbljeni. Držim dakle, da bi se izplatilo i kad bi vojna mornarica sama sebi nabavljala što potrebuje.

Ali ako bi se podajanje provianta i raspisalo, trebalo bi u pogodbu postaviti uvjet, da vino mora da bude domaće, narodič iz Dalmacije i Istre, a ne grčko i talijansko.

Isto tako bi se i za druge potrebštine morala dati domaćim proizvođiteljem pred- nost pred svakim drugim.

VI. Prisednje od monture.

Dolegaj na koncu do drugog pitanja- Slavki momak mora da na koncu svoje službe ostavi pri vojenoj mornarici neku svotu novca kao prisednju od monture (Montursgeld).

Od toga novca obuku mornara, kad ima da opeta služu kao rezervist. Toga novca od monture masse ima sada oko 170 tisuć forintha, točno baš neznam iznosa, i to leži mrtvo, bez kanala.

To je novac ubogih ljudi, koji bi ga koristonosno nložili, kad bi ga primili, te nastaje pitanje, nebi li bilo zgodno, da ga se glodi u poštnu štedionicu ili u državne papire neka nosi korist, da se pak uz- mogne ljudem, kad su podpuno odlstili vojničtvo, povratiti s kamatami što jim ide i što je za njih dosta znamenita svota.

To sve što sam spomenu preporu- čam dobrohotnosti preuzvišenoga gospo- dinu zapovjedniku mornarice. (Dobro i do- bro!)

Is govora podadmirala baruna Spauna.

Još 9. decembra pr. godine podadmi- ral, a sad već admiral barun Spaun, oglasio se je u ime uprave mornarice na govor delegata Kaftana.

Najprije se je zahvalio za znamenitost- koju je pripisao mornarici, te nekoliko stanje naših brodova opisao. Onda je pre- šao na stvari, koje se napose nas Hrvata tiču.

Obzrom na pitanje glede ustrojenja slavonske pučke škole, rekao je da se uprava mornarice traž dizati pučku obuku, i da troši za školstvo 40.000 forinti na godinu. Glede naukovnoga jezika ima se idi sa stanovništva, da su ta škole ustrojene za dječ- caštinika i činovnika pripadajućih mornar- cini, kojih mnogo se posveđuju državnoj službi; te za kojih napredak je potrebno, da se nauče temeljito službeni jezik (I! Tako! To će reč njemački i I to uža sve temeljne državne zakone!)

Za naučanje slavonskoga jezika u Puli, koga mornarica ni malo ne zapostavlja, usta- novljeni su takodjer tečajji za državljane, da taj jezik, komu pripada velik dio mor- nara, upoznadu do stanovite mjere i oni- caštinici, koji nepripadaju slavonskoj na- rodnosti, svakake toliko, da se mogu ra- zumjeti sa svojimi podredjenjimi.

Viceadmiral opaža nadalje, da u Teodu, u Dalmaciji, obstoji pučka škola, koju mor- narica podupire; te da nstrajanje drugih škola, spada ministarstvu za hogaštovje i nastavu.

Kaže nadalje, da je istina, da ve- liki dio radnika u arsenalu nisu Slaveni, ali da se načelno Slavena neodbiija. Iz Dal- macije dolazi jih malo. Da postane koji

predradnikom negleda se na jezik. Već kod meštara i dalje gleda se, da poznaju službeni jezik (I! njemački i!) mornarice, komu da pripada veći dio inženira. Od 71- meštra i nadmeštara, da su 43, od 76 pred- radnika 87 iz Dalmacije i Istre, među ostalima da ima: Slavonaca i drugih Sla- vena. Na Dalmaciju odgleda jih jako malo- postotak, jer se jih od tamo malo u ar- senalno javlja, čemu uprava mornarice ne- može pomoći.

Kod mornarice je slavonski življ- za to manje u obzir uzet, jer se većina pod- častnika, osobito specijalisti, to jest ar- tilerista, torpedinista i mineura, uzima iz broda za mlade stručnike, a na taj brod malo mladića iz Dalmacije dolazi.

Podadmiral reče nadalje, da je častni g. delegat Kaftan" govorio o političkom uplivu vojne mornarice u Puli na radničko opširje. Ja mogu uvjeriti, da uprava mora naprije neupliva izravno nimalo, da ta uprava stoji daleko od toga, da bi pred- postavljala jednu ili drugu narodnost; njihove težnje odobravala. Kad bi dale- doznanja takava što zapovjedništva, one bi činilo, da to prestane.

Govori nadalje o obskrbi starih i ne- moćnih. Priznaje, da je uprava mornarice sklopila nagodnu sa jednim dobavljačem, koji pak da je obvezan sve proizvode čim- kave, slanoga mesa i dielomice vina, do- bavljati u tužanstvu (Austro-Ugarske) i obzrom na vino bješe naknadno dobavljač obvezan za sve brodove, koji idu u ino- zemstvo, za sve brodove, za kojimi se po- želije živeži, uzimati vino iz Dalmacije. Hće li moći vlada uzeti u svoju upravu do- bavljanje živeža, teško mu je već sada od- govoriti.

Priznaje, da bi bilo dobro, kad bi se novac, ča se ostavlja mornari poslije aktivne službe, koristonosno uložio, ali proti tomu govore dva razloga, i to prvo što dio toga novca treba skladišiti za mon- turu, a drugo što mornarica neima nikakve gotovine koncem godine, pa mora dio toga novca upotrebiti za izravnanje dobave ži- veža. I tim drži gospodin podadmiral, da je odgovorio na sva pitanja gosp. delegata Kaftana.

Opazamo k tomu govoru za sada samo to, da nije odgovorio ni rieči na pitanje o brionskih otocih.

Riči izvijestitelja Dra Stranskoga :

Nemam što dodati opazkom delegata Kaftana; držim, da se je u njegovomu govoru dotaknulo jako vriednih pitanja i uvjeren sam, da ču uprava mornarice na nje uzeti obzira.

Čitali smo u "Slavonskom Narodu" iz- javku, usljed koje je delegat Kaftan u sjednici 22. decembra hotio postaviti in- terpelaciju glede postupka predstavnika c. i k. mornarice radi nedavno objavljenih občinskih izbora u Puli. Tu interpelaciju da nije postavio, jer da ga je već onda admiral Spaun molio, da toga nečini i obćao, da se mornarica već u izbore utičati neće.

Dopisi.

U Buzetu koncem decembra 1897. je naš Buzet oživio novim vodovodom, što ga je dala sagraditi hrvatska občinska uprava. Otkad teče voda tica vodovodom svaki mora priznati, da je ovaj siromašni gradnik kao na novo rođen.

U gradnju teče voda na dvih mjestih a pod Buzetom kod Fontane teče tih česte voda za ljude i tuj je napravljeno takodjer za napoj živine.

Voda za ima toliko jakosti, da ju može speljati u najdalje i u najviše sta- nove; nu riedi su čini, koji se toui po- šticom okoristiše. Ako se nevaramo spe- ljana je voda sama u občinsku kudcu, u župni stan, u školu i na sud, dočim ja crpe svi drugi na izljevih i to bogati i siromaš- jednako. Premala je pristojbina (taksa) za upeljavanje vode u privatne stanove vrlo nizka (6 for.) ipak buzeški Talijani neće vode u kudcu, jer se plaše toga malenoga troška, i jer su možda mislili, da će im hrvatski uprava po vodovodu dopeljati vino u grad. Ali mi vrlo dovojimo, da su zasluzili ni vođu kama li vino, jer su nemari i nezahvalni.

Dek su Talijani vladali sa obćinom i dok je bilo u blagajnah toliko novca da se ga je nerazložno i lakhotno spalo. Lievo je desno, dotle nije mogao gradit Buzet dobiti vodovoda, a hrvatska uprava obćine, koja se nebi morala nimalo obzirati na tobožnju gpr- ebi u gradnju, i koja mora da pokriva ve-

Dalje u prilogu.

Išće službu

dobrimi svedočbami obskrbljeni sobar; razumije se i u vrtlarstva, srednje dobe čovjek. Poblize pismeno sub: „Nada“, pošte restante u Roč (Rozzo) Istra.

Dobo vino.

Lanjske godine kad je bio prvi tečaj za konobara i vinogradare pri c. kr. kemično-gospodarstvenoj pokusnoj postaji u Spiljetu, uhvatio sam zgodu, da mu prisustvujem željom, da upoznam raznovrsna vina, i da ih znadem analizirati, i čista u trgovinu turiti, te time koristiti trgovcu a osobito dalmatinskom vinogradaru.

Dakle tko želi nabaviti dobrog vina neka se obrati pouzdano na

Stjepana Dulčića
Brusje na Hvaru (Dalmacija).

Skladišće pokućstva

tvrdke Aleksandra Ledi Minzi

Trst, Via Riborgo, 21 i Piazza vecchia br. 1

Skladišće pokućstva i tapetarije svakojakih nacrtu iz vlastite radionice. Bogato skladišće zrcala i svakojakih slika. Na zahtjev šalje se ilustriran cjenik badava i franko. Naručene predmete postavlja se na parobrod ili na željezničku postaju bez troškova naručitelja. Naručebe preuzimlje za Istru i Dalmaciju.

Tiskarna Gutenberg

Aljalka ces. kralj. univerzitetne tiskarne „Styria“
13 Sackstrasse — GRADEC — Sackstrasse 13
TOVARNA ZA OBRITNE IN CONTO-KNJIGE
sistem „Patent Workmann Chicago“

Različiti zavod — Knjigovestvo.

preporučuje se za prijatno naručebe se zadržalom prumernih cen in točno postrožbe.

Izdavanje vaskovrtnih tiskovnih kakor: časnikov, rokovnic, v svakom obsežju, brošur, plakata, cenikov, računov, memorandov, okrožnic, papirja za liste in zavrtkov z napisom, aslovalih listov jedilnih list, pavabil itd. itd. — Bogata zaloga glavnih, Conto-Corrent-knjig, Saldi-Conti, Fakture, Debitoren, Creditoren, Cessa-knjig, Strazza, Memoriala, Journalov, Prima-note, odpravni, manjših čas-zapadnih in knjig za kopiranje, kakor tudi vseh pomoznih knjig, potom različnega (črtanega) papirja, Conto-Corrent, avilnega papirja za kopiranje, listov iz kavečka za kopiranje, skedov iz olinka za kopiranje itd.

Za naručebe in nadaljnja pojasnila obrniti se je do glavnega zastopnika.

Trst, Via delle Acque 5 — ARNOLDO COEN — Trst, Via delle Acque 5

Stotine tisuca

obitelji

svaki dan rado

pije

Kathreiner-Kneippovu sladovu kavu

Prosta od zdravilnih skodljivih sastojina zrnata kava imade Kathreiner-Kneippova sladova kava jedino njezin miris i obiljubljen okus. Pošta pospiješuje te i kako je jako probavljiva, to se je kroz godine uocima probitacnom pokazala kod odraslih i djece. Zdravotne primjese znatno kavi i najbolja naknada za nju. Ozbiljna na zdravlje i prikladnu, nebi pravil „Kathreiner“ smalo manjkau u nijednom kućanstvu.

Upozoruje se na nepravilnu pavorina

U ljekarni E. TOMAJA nasljednik

ZAGREB
Hica br. 12

A. WINGER

ZAGREB
Hica br. 12

dobivaju se osim ostalih liekova nekoi obće prokušani i vrlo koristni, osobito preporuke vriedni liekovi:

Mazilo proti kostoboli ili protinu, reumatizmu, kelenju i trganju u kostih, ukocenosti ili grčevan u šikah, boli u kukovih i križicah, kostenom poganou, prohadanju svakovrstnih nazebam. — Cijena 60 nvč.

Sladka voda za kašalj ili breh i za prsa, kojim se lieči kašalj, prehlada ili katar u prsib, plućih, teško disanje, preumkost u grlu, sipljivost. — Cijena 80 nvč.

Pojačeni željezoviti sirup djeluje proti slabosti, blijedoci, škrofoloznosti, podbahlosti, djetinjoj križjivosti, ženskim bolcstim, slabokrvnosti, nemoći. — Cijena flašici 1 for.

Pojačene švedske kaplje ili švedska životna tinktura (Lebensessenz).

Ovim se glasovitim sredstvom očišćenje krv i zlatenlos, popravlja i okrepljujo želudac i ublažuje glavna bol, oblatkava teginja ili maucina, tjera napulnost i vjetro, odklanja se bol u žilici želudacna grčave, žutica, gromzica ili zimnica, zbijanje ili griznja u trbuhu. Tio ovu tlo koristno djelujuća švedsku tinkturu redovito pije, sačuvav čto si zdravije, tjelenu snagu i zapriečiti rasne bolcsti. — Cijena flašici s napatkom 60 nvč.

Prah za blago ili za margvu, koji svakom gospodaru preporučam za konjaki keb i kašalj, za volove, krave i ovinje, za lagano čišćenje, za objačivanje želudca i probave, kada blago neće rado žderati, pa se napuhuje. Krave davaju od njega više i boljeza mlēku, konji postaju čitiji i jači. — Cijena jednom omotu 46 nvč.

Mazilo za blago osobito za konje i volove proti kostenoj boli, sgrčnim, nategnutim šikam, ukocenosti i oteklini pošto teškoga napiba, za objačivanje i okrepljivanje žila i živača. Jedna flaša 60nvč.

Antiseptična voda za usta i zube sačuvaju se zubi od kvarenja zupričujo i ublažuje zubobolja, učvršćuje meso oko zubi, razričkavaju usta, uklanja neugodan vonj. — 1 flaša 60 nvč.

Fina smrekova esencija (Fichtenadel Essenz) za čišćenje i razokizivanje zraka u sobah, za disanje i za plućobolne. — Po 60 nvč.

Tekućina proti izpadanju vlasi učvršćuje i hrani korenje vlasi, odstranjuje prbuti i pospiješuje rast kose. — 1 flaša 50 nvč.

Mast proti lišaju, krasnam, perućini i osipotinam. — Jedan lončić 50 nvč.

Antisutin. Prah proti snoenju ili potu, proti zajednji. — Skatolja 60 nvč.

Tinktura za kurje oči izvratno sredstvo. — Cijena 50 nvč.

Dra Spitzera pomast za lice proti sunčanim pjegam, macežem, raznim pjegam ili šekovom, odstranjuje prokomeleto tamnjenje lica i nosa, hrapavost, najpotpino na licu i prosvadnja gladnost, njeznost; bjelotu i šuncu obraza i ruku. — Cijena roćem lončiću 1 for. — K tome spada još borakav sapun po 40 nvč.

Švajcerske pilulice, najjeftinije sredstvo za čišćenje i snazjenje žiludca ili štonaka i crava, za otvaranje, proti napeklini, navali krvi u glavu i prsa, tromosti ili tećini. — Cijena škatolji 70 nvč.

Puder-Eglantine: Najbolje sredstvo za poljepšavanje i pomladjivanje lica to posve neškodljiv i ugodnog mirisa. Nagrađeno na paritko izložbi začastnom diplomom. Dobiva se u bojah: bijeloj, ružičastoj i žutkastoj. — Cijena kutiji 1 for.

Savon Eglantine. Najfiniji sapun o d svih sapuna. On osvježuje te pomladjuje lice. Sastavljen je od najčistih tvani, a edikuje se vanredno ljubkim mirisom. — Jedan komad stoji 50 nvč.

Mirisna žesta za sobe kaditi nekotkapi širo po sobi preugodan miris. — Flašica 80 nvč.

Otrov ili čemur za stienice ili kimake. — Flašica 50 nvč.

Antifebrile od Rodolpha proti groznici ili zimnici. — Manja boćica 70 nvč.

Polibromov sirup po dru Nikoli Salaku lieči uspješno, bolcsti živača nepokoj, glavobolja, tznasje, histjeriju, zudbu, razne grčeve. — Cijena 1 fornt 50 nvč.

Ljekovito Pepsinovo vino proti želudacnom kataru, lošoj probavi. — Cijena 1 fornt.

Seker Extrakt za bolest jetara i slezene. Cijena 1 for. 25 nvč.

Fine parfume, mirisave vodice, razne pomade i boje za farbanje kove, da sieđe kose pocrne, fine sapune, praške za gosp., sredstva za poljepšavanje; praške za čišćenje zubi, tjestine za zube, od kojih zubi poličuju

Spužve za umivanje, kefice za zube.

Razne sprava iz kaučuka, bandaže, rovoji za rane, pojase, kirurške sprave.

Ruskoga čaja, Ineg Jamaika-Ruma, Malaga-vina, francozkoga Cognaca

Zalija mineralnih voda.

Sve po novinah oglašene medicinske specijaliēte. — Tko naruči za pet forinti vr ednosti, plaćam sam poštarinu.

Fr. Bilo bi najo kako i nijoj pokojnoj sestrici pulli Matolj.
 Jur. Poginula bi od jetiki.
 Fr. Mala škoda!

Fr. Oni neki ki bi hoteli da su Kastavci „istrijanski Slavinci“ pišu juniti, kapitanat, sudu, i svim oblastim talijanskim jezikom, i govore sa predstavnici oblasti talijanski.
 Jur. S tim najbolje kazu, da služe Talijanom i da „istrijansko slavinstvo“ ni ni drugo nego „talijanstvo“. „Istrijansko slavinstvo“ ni nego ješka s kom bi hoteli Kastavca, Veprinčana, Lovranca, Mošćeničana, Plominca, Labince, i sve naše ljude uloviti za „bižonu Italiju“. Ki već toga nevide, moraju bit baš slepi i tupi.
 Fr. Još jh je, ki veruju izdajcem i prodancem i poslancem al svaki dan to manje.
 Jur. Bog njim prosti, zač neznaju ča de laju. Ufajmo u Boga, da će i njim pamet razsvjetliti.

Fr. Biš veroval, da se novopečeni Talijani iz Huma mej sobom hrvatski pravdaju?
 Jur. Ter drugače ni neznaju.
 Fr. I jedan drugomu oali dele.
 Jur. Zač se najbolje poznaju.
 Fr. Ej, a tobun ni danas govora.

Fr. Spomećuš se još, kako se je ono nekadašnji potešta buzetški hvahli, da ima dobit od obćini 4 milijari flor.
 Jur. Pak?
 Fr. Delaj je račun brez oštara, zač mora još oa dat obćini 1500 florini.
 Jur. Ma da bi to brzo poravnal, da mu je bit još samo 6 meseci.

Različite vesti.

Za družbu sv. Cirila i Metoda u Istri pripisalo upravu našeg lista p. n. gg. Nikola Donšević učitelj, Križevci 4 for. sabranih kod nasravnice domovini; Juraj Žerjavac Rieka for. 3.50; Vinko Mandić, učitelj Vodice, for. 3.64, sabranih kod igre na lošnjaku; Franjo Ryšlavy župnik, Muna, za oprost od čestitaja for. 1; Kazimir Mandić svećenik Majka B. na krasu, za oprost od čestitaja for. 1.

Bratovština hrv. ljudi u Istri pripisalo g. Fran Ryšlavy za oprost od čestitaja for. 1; blagajniku Bratovštine pripisalo za oprost od čestitaja g. Mandić Josip iz Pazina for. 1. velenč. g. Dr. A. Stanger u Voloskom, for. 2.

Obustavljeni obćinski izbori za grad i obćina Poreč. U zadnjem broju priobćili smo brzojavku g. Dra Matka Laginje kao birača u obćini Poreč, kojom je savjetovao našim biračima, da nesudjeluju kod predstojećih obćinskih izbora; ako nebudu međutim rješeni odnosi utok uloženi proti razdobi izbornih tjela.

Sada čitamo u glavnom glasilu talijanske stranke u Istri jadikovku, u kojoj nariče, da su izbori obustavljeni usljed utoka g. Dra Laginje, uložena na upravno suditište u Beču. Plače kako je zalostao, što se nemože već koraknuti na političkom, školskom il upravnom polju bez utoka, prosvjeda i svakojakih neprihika.

Svega toga nebi bilo, gospodo talijanska, kad biste zakonito postupali, kad ne biste alepili, varali i mutili.

Plematli dar. Kako bijaše u svojoj vrijeme javljeno imenovalo je koncem godine 1896. obćinsko zastupstvo Volosko počastivim gradjanu braću grofove Ivana i Alfreda Harrach, te im je pred par mjeseci poslalo obćinsko glavarstvo odnoseno diplome, krasne izradjene po narodnih uzoreh od gosp. Augusta Positovića iz Zagreba.

Pred boćićnimi blagdanima poslao je g. prof Ivan obćinskomu glavarstvu u Voloskom uz krasno pismo, u kojem hvati štiti i izradbu diploma, svotu od for. 200 za strohabe grada Volosko.

Bogate ošćite. Gosp. vitez Rinaldini, do nedavna c. kr. namjestnik za Primorje bijaše prigodom svoga „dobročelnoga“ umirovljenja ne samo visokim redom odlikovan, već i inače: bogato ošćite. Čitamo naime, da bijaše g. vitez Rinaldini od vlade imenovan upravim viednikom austro-ugarskoga Lloyd, s kojom časću je akopčana i neznatna placica oil for. 4500. Sa nepom mirovinom od 8—10.000 for. i onom malešnom ošćitom i tangantom, koja skoro toliko iznaša ča valjda ipak nekako prokuburiti bivši namjestnik gosp. vitez Rinaldini.

Još a potražarini u Voloskom sudbenom kotaru. I to već treći put pišemo o toj stvari i moramo jedno da razsvjetlimo odnosenje u kotaru, kojom je na čelu c. kr. kotarski kapetan Alojzij Fabiani, drugo da odvratimo naše ljude od poznatih mutičaka, kojima kao da je sve dovoljeno u rečenom kotaru. Zadnji put priobćili smo tiskanu proglaš na krmare, u kojom se je reklo oćito, da od 1. janera ove godine do glavne skupštine neima prava ni čko, drugi držati krmare pod kontrolom ili pećatom. Osvjatilili smo taj proglaš s raznih strana, i uzklkilil da čemo vidit što će na sve ono poduzeti c. kr. kotarski kapetan Alojzij Fabiani! Danas možemo reći, da nije koliko nam je poznato, učinio ništa, i da se je i dalje komešalo. Ko najviše komeša, morate sa saznati i c. kr. oblasti kad i nobi htjela. Preit svetimi trimi kralji odputili su se u Pulu c. k. k. financiálnomu nadinspektoratu Dr. I. Krstić, Nino Perčić Rožin iz Voloskoga i Pepić Marott. I č Pate odputili su se u Trst c. k. k. financiálnomu ravnateljstvu. Što su govorili i što njim se je reklo kod tih oblasti, mi neznamo. Al ovo što znamo.

„Sa datom „Volosko na Tri Kralji 1899“, razaslijaše se je na krmare tiskanu poziv u „hrvatskom i talijanskom jeziku. Donasamo taj tiskanu poziv od rieči do rieči po hrvatskom tekstu:

Štovani Gospodine!

Pozivljemo Vas da pridete na skupštinu svih oštara ka ča se držit 10. ovoga meseca, ponedjeljak u 11 ur pred poćne u Voloskom pulli Rože.

Radi se o interesih svih oštara, jer je visoko cesar. kralj. Predsedništvo Financiija u Trstu odlućilo, da Gorupu: niš ne valja sve ča je on do sada na svoju ruku, a bez glavne skupštine delat. Dakle nafaljeno oćekuje Vas.

Volosko na Tri Kralji 1898.

Odbor slobodnih oštara

Frane Ossojnak Gajanić predsjednik
 Frane Kinkela Lovrinov.

Dakle isti „odbor slobodnih oštara“, kao na proglaš od 30. decembra 1897., sa tiskanimi imeni iste dvojice kao ondje, samo da je u ovom novom oglaš i pozivu označen Frane Kinkela sa „Lovrinov“, tako, da sad neima dvojbe, tko je Frane Kinkela i da ga je javno muenje već prije bilo ugonilo.

U prvom oglaš se je naprosto reklo, da ništa nevalja, što je gerup učinio; u ovom drugom pozvali su se pozivatelji na visoko c. k. Predsjedništvo Financiija u Trstu, i utvrdili, da je to c. kr. predsjedništvo odlućilo, „da Gorupu niš nevalja sve ča je on dosada na svoju ruku, a bez glavne skupštine delat“.

Svaki razborit morao se je čuditi tomu a napreće oni, koji su vidili neke vrsti vjerodajnice u rukah činovnika g. Gorupa odnoseno odbora, kojom je za godinu 1898. preuzeo državu potražarinu. I mi smo imali prilike viditi takovu jednu vjerodajnicu ili „kreditivu“. Njom se dolične osobe proglašuju kao agent „c. k. potražarinsko-poreznoga nagodbena gručtva“. U ukoj njim se nalaze kao dužnost, da pobiru pristojbe za potražarina, da potvrđuju primitak, da se nvrjeruju o izpravnosti prijava, da pregledavaju prostorije obrta, meso, vino i druga pića, da pražražuju kuće, da postupaju ako nadju nepravilnosti, i u obće poduzmu sve potrebno za čuvanja prava rečenoga družtva, koja su mu dana o l države. Na svrhi toga „kreditiva“ pozivaju se sve c. kr. voinje i civilne oblasti, načelnici obćina, i svaki drugi, da budu na pomoć agentom u vršjanju njihovih dužnosti. Pod te „kreditiva“ podpisano je c. kr. potražarinsko-porezno nagodbeno družtvo“, i kao predsjednik toga družtva Korneljić Gorup. Uza to stoji pečat toga družtva, pak pečat c. kr. nadinspektora u Puli i podpis istoga Rotini. Kreditiv ima datu Volosko 23. decembra 1897., a potvrda toga nadinspektora 28. decembra 1898.

Kad vidit to, onda se moraš zgražati nad drzovitostju onoga poziva „odborna slobodnih oštara, i zgražat se također kako može takova što trpiti oblast, koja mora paziti na mir i red, i na to da zapriekti nestredu n koju bi mogli pasti ljudi u ljad varavilh nesamo govora nego i tiskanica, razaslijanil pod nosom te oblasti.

Onakav poziv došao je u ruke i vele-vriednom glavaru u Kastvu. Dobiv ga, i on se je morao zgražati i smatrao je svojom dužnostju da se popita na nadležnom mjestu, šta je na stvari, da pak uzmogne poduštiti puk sa obćinim klicem u nedjelju dne 8. t. m. O l govori su mu prekasno došli. Pitao je jednoga gospodina financiálnoga savjetnika i gospodina Gorupa, da li je ovaj posljednji predsjednik družtva za državu potražarinu ili nija. Prvi je odgo-

vorio gospodinu glavaru, da je Gorup zbija predsjednik, i da je o tom obavješten komesar Hübl na Voloskom. Gorup pak je odgovorio, da mu je predsjedništvo financa reklo, da je lažno ono što je u pozivu od dana trih kralja. Činovnik Gorupov odnoseno odbora dobio je odgovor od Gorupa, da ravnateljstvo financa izjavlja, da je lažan onaj poziv odnoseno okružnica odbora slobodnih oštara.

I u istinu je financiálno ravnateljstvo u Trstu potvrdilo gospodina Kornela Gorupa kao predsjednika za državu potražarinu već dne 8. novembra 1897. br. 2067. pr. I nza sve to obdržavala se je skupština oštara na Voloskom dne 10. janera kod „Rože“.

Tu je bio Frane Ossojnak Gajanić kao predsjednik. Tu Dr. Krstić, tu Pepić Marotti, tu Vincenzo Dobrović Slocarid, tu Josip Kalčić, tu Mateša, i u obće poznata družba. I c. kr. notara su činili pozvati, i to čak iz Trsta. Pred c. k. notarom su onda učinili nekakav prosvjed ili protest proti svemu što je dosad učinjeno. Bilo jh je kakvih 30-40, i to najviše iz Kastavštine, onih koje vode i onih koji se daju voditi već više vremena. Vedina se hvala Bugu ne da već voditi; a sramotno je, da jh još ima.

A c. kr. politička oblast, kojoj je Alojzij Fabiani na čelu? Ni makast. Ona kao da ništa nećuje ni nevdi. C. kr. kapetan Alojzij Fabiani je znao sa one pozive na skupštinu slobodnih oštara, alpo brao se je toga dana u Trst; i c. kr. financiálnu komesar Hübl odnesao je pite iz Voloskoga već za rana toga dana. Razni su iskali i jednoga i drugoga, al uzalud.

Prvom okružnicom od 30. decembra 1897. zaveden je Vincenzo Počić iz Bregi. I neimajuć krme počeo je tećiti na novu godinu i tećio tri dana. Treći dan opazili su to činovnici za potražarinu, a kad su ga pitali, kako to čini, rekao je, da po onom oglaš „odborna slobodnih oštara“.

Dne 10. janera, na dan tobožnje skupštine, Nino Perčić Rožin negdje poslije podna pred svimi skupštinari bacio sa jedna bačve pečat i čep, a jedan u njega — zna se koji — rekao: sad činite tako svi! Došao je činovnik potražarinu zajedno sa žandarom i redarom; htjeli su opet zapečatiti, al Nino Rožin nije pustio. Otišli su, i to zabilježili, te prijavili oblastim, kod kojih nemože dobro proći.

Tko je kriv takovim nesrećam? Onaj koj pusti slobodno da se šire laži, da se čak i predsjedništvo financia zlorablja, i njegovo ime za potvrdu laži upotrebljuje. Koliko dugo će to još trajati?!

Kvirkara u kotaru ima kakvih. 280. Blizu 200 njih dali su punomoć Gorupu. On se je ipak sklonuo za odb. r. komu je predsjednik, i koj jedini, može skupštinu sazavati.

Otvoreno pismo novomu namjestniku. Zadnji broj „Il Pensiero Staro“ dopisao lijepe otvoreno pismo novomu c. k. namjestniku gosp. grofu Güesu, u kojom mu opisuje temeljito žalostno stanje primorskih Slavena. Zalimo, što nam nije moguća radi nedostatka prostora donieti rečeno pismo u cijelosti.

Sjednica stalnoga odbora zemaljskoga vieda obdržavala se dne 28. decembra 1897. u Poreču. Kod iste sudjelovali su prvi put novoizabrani naši članovi toga vieda gg. Dr. Al Trivanić i Fr. Skalamera. Obojica sudjelovalaše i kod odnoseno razprave o pojedinih točkah dnevnoga reda.

Odpravljani prieki sud. Dne 10. t. m. dignut bijaše u Pragu za grad i okoliku prieki sud, proglašan prigodom za njih demonstracijah u Beču, u sjevernih gručtovih kraljevine Češke i u zlatnom Pragu.

Postupak umirovljenih c. k. činovnika u Primorju. Posljednjih godina bio je umirovljeno nekoliko viših c. kr. činovnika u Primorju, koji bijahu za njihovoga službovanja odlučni protivnici Hrvata i Slovenaca, odnoseno i ošiti prišaše ili zagovornici Talijana. Tako bijaše prije nekoliko godina umirovljen vitez Elusoc c. kr. namjestnički savjetnik, upravitelj porečkoga kotara i vladin zastupnik u zemaljskom saboru: Umirovljen, nije zapustio svoga dotadanjega službenoga sjela, Poreča, nego je ostao tamo, i preuzeo čak službu obćinskoga tajnika. Tako je i na dalje mogao riniti i radi još kao protivnik Hrvata, i kao savjetnik Talijana a valjda i njegovu nasljednika i pospišivatelj njihovih namjera. Prije par godina bio je umirovljen c. kr. financiálnu ravnatelj Pleuter. Ni on se nije odmah izselio iz Trsta. Ostao je tamo, i vidjalo se ga je često sa njegovim nasljednikom Schusterom. Valjda ga je htjeo napoljiti na svoj način upravljanje Prošloga mjeseca decembra bio je umirovljen c. kr. namjestnik vilit. Rinaldini. Ni on se nije ni se kani izseliti iz Trsta. Doćekao je čak na kolodvoru

avovoga namjestnika grofa Gešsa. Moguće da mu se želi prikupiti da to lakše dobije službu Lloydovoga savjetnika; svakako pak držimo, da har misli uplivali: na njega koliko toliko gleda uprave, i da bude i na dalje na ruku sa svojim savjeti talijanskog gospodi. Mi se možemo vjerovati, da će se novi namjestnik dati uplivali od svoga predstavnika, koj je morao pasti radi svoga postupka, već da čeradi neodvino od njega i od talijanske gospode onako kako to pravica i zakon zahijerava. Svakako pak bilježimo kao jako značajnu okolnost da umirovljeni c. kr. činovnici ostaju potrebitem i kad su umirovljeni: ezati u svojih sjelih.

Razpušćena podružnica družtva „Lega Nazionale“. Iz talijanskih novina Primorja doznajemo, da je c. k. namjestništvo u Trstu razpuštilo podružnicu zlošretnog talijanskog družtva „Lega Nazionale“ u Sovinjaku i to a razloga, što nije rečena podružnica dala znaka o svomu životu već dvie godine i što neima članova.

Kano ovo podružnicu imala bi cesarska vlada razpuštili mnoge druge, jer su suviše kano što je suviše cijelo družtvo, ustrojeno jedino u tu svrhu, da odnaredjuje, da potalijanci hrvatsku i slovensku djecienu ovdje na našem jugu.

Odkup zgrada južne željeznice u Opatici. Kako je poznato grade u našoj Liburniji i to između Voloskoga i Lovrana dva družtva palače, gostione, zdravilišca itd. i to južna željeznica u Opatici a družtvo „Quarnero“ u Lovranu i u njegovoj okolici.

Već dalje vremena kola glas, da se vode pregovori između južne željeznice, i družtva i nekog franczko-belgijskog družtva tomu, kako bi ovo posljednje odkupilo od južne željeznice sve njezine zgrade t. j. sav njezin inventar u Opatici kako je već prezralo ono u Lovranu. Po najnovijih vjestih ova družtva nemože se radi cijene nagoditi, ni sklopljen je ipak ugovor, usljed kojega uzmlje franc. belg. družtvo u najam: sve zgrade južne željeznice te si pridržaje pravo te zgrade u svoje vrieme od južne željeznice i odkupiti.

Zapovjedništvo c. k. mornarice u Puli na znanje! Sa više prijatelja bio sam pred osam dana na koncertu u restauraciji „Stad Pola“. Vojnička glazba svirala je razne komade, i u jednom „Potpourri“ česku pjesmu „Andulko“. Najednom čulo se u jednom kutu dvorane šuškanje. Mislio sam, da je to obćina talijanska fukara, koja imade patent zato, i nisam sa više za to brinuo, već sam sa većim dielom obćinstva pleskao. Kad sam ali jučer opet na koncertu o tome razgovarao, više mi je gospode sasvim sjegnuro i oćučeno kazalo, da je zviždanje došlo od onoga stola, kod kojega su sjeđili „Marine Comiseri-jatelevi“, a poznato mi je, da su među njima, dva tri strastivena Niemca, ko a su — ako je istina — mogli ovaj čin izvesti, radi mržnje do česke pjesmice.

Dužnost je dakle slavnoga zapovjedništva, da ovu stvar izpita, pa ako je istinita, neka nauči mladu njemačku gospodu pristojnosti.

Prvi istarski Sokol u Puli. I. Odlukom visokog c. kr. namjestništva u Trstu od 21. novembra 1897. odobrena su pravila gornjeg družtva. Pripravni odbor javio je ovu veselu vijest putem novinalh svim istarskim družtvima, ujedno sasvao prvu redovitu glavnu skupštinu dne 8. decembra 1897. koje je bila mnogobrojno posječena.

Član L. Križ pozdravio je prisutne liepim govorom, razmatrao u kratko dužnosti i svrhu sokolskih družtva ter izvjestio o dosadašnjem djelovanju.

Poslije toga bje izabrao skoro jednoglasno sabor od 10 lica, koji je izmedju sebe izabrao kao starostu g. L. Križa podstarostu g. A. Meznika, tajnikom g. Stj. Gjivica i blagajnikom g. A. Kandišara.

Iza skupštine pročitali su brzojavni poztravi, koji su stigli iz raznih krajeva, a mi ih ovdje samo po imenu navadjamo: „Ljubljanski Sokol“, „Celjsko pevsko družtvo“, „Hrvatski Sokol“ u Spljetu, gg. Fran Mulaček, Ferdo Kernik, Milan i Uroš Keranić iz Ljubljane, „Gorenjski Sokol“ iz Kranja, „Lički Sokol“ iz Gospića. Voditeljski zbor „Ljubljanske Sokola“, „Hrvatski Sokol“ iz Zagreba, Slovensko dijstvo u Celja. Pismeni pozdravi stigli su od „Sokola“ u Idriji i „Sokola“ iz Celja.

Kod čitaju svakoga brzojava odusjavljeno se klicalo svakom bratskom družtvu; prisutni članovi pozabavili se još neko vrieme uz vesalu pjesmu i sladki zvuk tamburah. Družtvo danas već broji 180 članova, što podupirajućih što izvršujućih, a između